

NORSK I AMERIKA

Transkripsjons- og translittereringsveiledning for Norsk i Amerika

09. november 2018

Av Andre Kåsen, Eirik Olsen, Linn Iren Sjønes Rødvand og Eirik Tengedal¹

¹ Delen om translitterering bygger på dokumentene «LIA: Translitterering fra dialekt til nynorsk» av Anneke Askeland, Kristin Hagen, Live Håberg og Janne Bondi Johannessen og «Nordisk dialektkorpus: Oversettelse fra dialekt til bokmål» av Signe Laake i samarbeid med Ingebjørg Før Gjermundsen, Astrid Grov, Kristin Hagen, Janne Bondi Johannessen, Kari Kinn, Alexander Lykke, Eirik Olsen.

1 OM LYDNÆR TRANSKRIPSJON AV AMERIKANORSK	4
1.1 Frikativer.....	4
1.2 Affrikater	4
1.3 Andre koronaler og approksimanter	4
1.4 Tett overgang, plosiver uten hørbare smell og <i>t</i> -glottalisering.....	5
1.5 Stavingsbærende konsonanter og vokaler	5
1.6 Palatalisering.....	5
1.7 Interjeksjoner, setningsfragmenter, diskurspartikler o.l.	5
2 OM TAGGING AV AMERIKANORSK	7
2.1 +x.....	7
2.1.1 <i>Transkripsjon av ord med x-tag</i>	8
2.1.2 <i>Om noen typer ord og x-taggen:</i>	9
2.1.3 <i>Noen relativt frekvente ord og x-taggen</i>	10
2.2 Googleregneark: Amerikanorsk ordliste.....	11
2.3 +eng	11
3 TRANSLITTERERING	12
3.1 X-tag og translitterering.....	12
3.2 Normering.....	12
3.2.1 <i>Tempus på verb</i>	12
3.2.2 <i>Bestemthet på substantiv</i>	12
3.2.3 <i>Genuskongruens</i>	13
3.2.4 <i>På- og tilstedspreposisjon</i>	13

3.2.5	<i>Personlig pronomen – subjekt og objekt</i>	13
3.2.6	<i>Personlig pronomen – animat og inanimat</i>	14
3.2.7	<i>Ulike oppslagsformer i Bokmålsordboka</i>	14
3.2.8	<i>Ikke-eksisterende og vanskelige ord</i>	15
3.2.9	<i>Funksjonsord</i>	15
3.2.10	<i>Infinitivsmarket</i>	16
3.2.11	<i>«Mye» og «lite»</i>	16
3.2.12	<i>Bøyde og ubøyde possessiver (refleksive og ikke-refleksive possessiver)</i>	16
3.2.13	<i>Spørreord</i>	17
3.2.14	<i>Ord som er normert for andre målformer enn bokmål</i>	17
3.2.15	<i>Normering av bestemt form entall</i>	17
3.2.16	<i>Normering av flertallsformer</i>	18
3.2.17	<i>Interjeksjoner</i>	19
3.2.18	<i>Angående noen spesielle ord</i>	20
3.3	<i>Formaliteter</i>	21
3.3.1	<i>Stor og liten forbokstav</i>	21

4 TRANSLITTERERING MED DIALEKTTRANSLITTERATOREN..... 22

4.1	<i>Translitterere ny fil</i>	22
4.2	<i>Ferdigstille den translittererte fila</i>	23
4.3	<i>Valg av dialekt</i>	24
4.4	<i>Korrekturlesing</i>	25

1 OM LYDNÆR TRANSKRIPSJON AV AMERIKANORSK

Opptakene i Norsk i Amerika-korpuset er transkribert etter samme mal som de norske opptakene i Nordisk dialektkorpus, og følger retningslinjene som finnes i «Transkripsjonsrettledning for LIA». Som i Nordisk dialektkorpus og LIA, finner vi både en lydner (fonetisk) transkripsjon og en ortografisk transkripsjon for alle opptakene. I disse transkripsjonene brukes det norske alfabetet uten noen spesialtegn. Det som er spesielt for transkripsjon av amerikanorsk, som enkelte språklyder og bruksområdet for x-taggen, vil du finne i denne veiledningen. Til forskjell fra det øvrige LIA, skal intervjueren i amerikanorske transkripsjoner transkribes ortografisk etter bokmålsnormalen.

Noe av det som er spesielt med amerikanorsk, er at det er et såkalt *nedarvingsspråk*, ettersom talerne har vokst opp i et samfunn hvor deres hjemmespråk ikke er majoritetsspråk. Dette kan føre til at talerne ikke lærer hjemmespråket, i dette tilfellet amerikanorsk, fullt ut (se for eksempel Benmamoun et al. 2012). I dette materialet finner vi derfor stor variasjon i *flyt* (fluency), og grensen mellom norsk og engelsk er ikke alltid klar i amerikanorsk (se også Johannessen og Laake 2012).

1.1 Frikativer

Noen frikativer hos informantene fra Amerika skiller seg ut. Fra transkripsjonsrettledninga til LIA kjenner vi frikativene *kj*, *sj*, osv. I amerikanorsk transkripsjon bruker vi også *z* (/z/), *zj* (/ʒ/), *dh* (/ð/) og *th* (/θ/). Dette gjør vi for å kunne tilpasse transkripsjonen det norskamerikanske lydsystemet. Legg merke til at vi ikke skal skrive *sh* for /ʃ/, men *sj* som i LIA.

1.2 Affrikater

Vi bruker *dj* (/dʒ/) og *tj* (/tʃ/). *tj* kjenner vi allerede fra LIA, *dj* er ny og finnes i en del låneord som for eksempel /dʒab/ (*job*) og /kəlidʒ/ (*college*).

1.3 Andre koronaler og approksimanter

Vi bruker tegnet **R** for den amerikanske /ɹ/-en. Ord som *cattle* har ofte en flikk i innlyd, og da bruker vi **r** ([r]). **L** brukes som i LIA, men vær oppmerksom på at norskamerikanerne ofte bruker **R** i stedet for. Sjøl om noen av informantene kan skille mellom lys (som i engelsk *let*) og mørk *l* (som i *tell*), indikerer vi ikke dette i transkripsjonen. Merk at /w/ skal transkribes med **v**.

1.4 Tett overgang, plosiver uten hørbare smell og t-glottalisering

Både inni ord og mellom ordgrenser kan det forekomme plosiver som artikuleres, men som ikke har hørbare smell. Dette gjelder ofte de første plosivene i konsonantgrupper, og er da sekvenser med tett overgang. Eksempler på dette er henholdsvis *doctor* /dakt'R/ og *football* /futtbål/, og *hundred pounds* /hanndRid paondz/. Prototypisk for plosiver uten hørbare smell finner vi noen ganger enkle plosiver i utlyd: *not* /nat/ ([na:t̚]). Et lignende fenomen er beskrevet i LIA-veiledningen under punkt 3.4.1.7 *Diverse* om *vett/vet du* /vetu, ve:tu/: Vi skal transkribere /d/-en i *du* selv om den ikke er hørbar pga. assimilasjon. På samme måte transkriberer vi plosivene uten hørbare smell, slik at transkripsjonen blir som vist ovenfor.

Noen informanter glottaliserer /t/, gjerne foran syllabisk nasal, i ord som *fountain* /faont'n/ ([faunʔŋ]) og *button* /batt'n/ ([bʌʔŋ]). Vi transkriberer med /t/ selv om vi hører en glottal lukkelyd.

1.5 Stavingsbærende konsonanter og vokaler

Vi markerer stavingsbærende konsonanter med symbolet '. Rotiske vokaler/stavingsbærende **R** transkribes derfor /___'R/ siden vi ikke har egne symboler for disse i transkripsjonene. Eksempelvis transkriberer vi *butter* slik: /barr'R/. Merk at ortografisk *o* ofte skal transkribes som diftongen /åo/ og ortografisk *ou/-ow* som /ao/. Unntak fins. Til dømes *know*, som ofte vil uttales /nåo/.

Schwa og reduserte vokaler markerer vi vanligvis med *e*, spesielt hvis det er stor tvil. For eksempel transkriberer vi *about* slik: /ebaot/. Ellers transkriberer man den lyden som er nærmest det man hører.

1.6 Palatalisering

Til forskjell fra LIA-malen markerer vi ikke palatale konsonanter, selv om informantene kan ha bakgrunn i dialekter med palatale fonemer. Den trønderske nektelsen /ittj/ etter LIA-transkripsjonen vil i dette materialet transkribes /itt/.

1.7 Interjeksjoner, setningsfragmenter, diskurspartikler o.l.

Språklige fenomen av typen *you know, so, du vett, well, du veit* o.l. transkribes lydnært etter de allmenne reglene for transkripsjon. For den relativt frekvente interjeksjonen *huh* bruker vi formelen *hVh* (der V er en vokal som kan variere) til å transkribere denne hos informantene, for eksempel /hah/ eller /heh/. I amerikansk finner vi også bekræftende interjeksjoner bestående av vokaler, ofte schwaer, som i Merriam-Webster defineres slik: «\two əm's or two

^ən's separated by the voiceless sound h; 'əⁿ-(,)həⁿ, (,)əⁿ-'\». Vi transkriberer dette på formelen V-hV, hvor V står for vokalen som ligger nærmest til informantens uttale, for eksempel /e-he/. Vi finner også avkrefte interjeksjoner. Dette realiseres som to sekvenser av glottale lukkelyder og vokaler eller koronale nasaler, og defineres i Merriam Webster slik: «two ^əm's or two ^ən's preceded by glottal stops; 'əⁿ-,əⁿ». Den avkrefte interjeksjonen transkriberer vi på formelen V-V, for eksempel /e-e/. Når det tydelig er to m-er, kan vi transkribere den norske interjeksjonen uten å x-e: /m-m/.

2 OM TAGGING AV AMERIKANORSK

Norskamerikanere blander til tider språk. Vi benytter derfor et sett med tagger (+x og +eng) for lette søk i korpus etter avvik o.l. Taggingen skjer allerede i transkripsjonen.

Ord som er tagget med +x kan ikke i tillegg tagges med +eng, men ellers kan tagger kombineres fritt. Dette betyr at for eksempel +u kan kombineres med både +x og +eng.

Det er ikke mulig å ha en parentes inni en annen parentes. Hvis for eksempel to etterfølgende ord som befinner seg i en omsluttende parentes skal markeres med +x, må derfor hvert ord få en egen tagg.

Eksempel på feil notasjon: +u(*hann va* +x(*allt åver*))

Riktig notasjon: +u(*hann va* +x *allt* +x *åver*)

2.1 +x

I et segment hvor det hovedsakelig snakkes norsk, skal alle ord som ikke finnes i Bokmålsordboka (referert til heretter som ordboka) markeres med x-tagg (+x). X-taggen blir dermed en ganske frekvent tagg som skal innbefatte det som potensielt sett er interessant for dem som forsker på amerikanorsk. Det kan derfor være:

- 1) norske ord med en annen betydning enn den som finnes i ordboka. Eksempel :

Ord	Betydning i amerikanorsk
<i>høgskole</i>	high school, tilsvarende norsk videregående
<i>portrett</i>	alle slags fotografier, ikke bare av enkeltpersoner
<i>lage</i>	snakke
<i>koke</i>	lage mat
<i>rømme</i>	fløte
<i>korn</i>	mais

- 2) norske dialektord som ikke står i ordboka. Et eksempel er *fiple*, som må x-es til tross for at det finnes i nynorskordboka
- 3) norske ord med engelsk morfologi. Eksempel: /bRyllups/
- 4) engelske ord. Ord med tydelig engelsk uttale i en ellers norsk ytring skal normalt x-es, selv om det samme ordet finnes i norsk, for eksempel /bål/ (ball) og /fæmmili/

(*family*). Merk at hvis det bare er r-en som tyder på engelsk uttale, er det unødvendig å x-e. Denne uttalen fanges uansett opp i transkripsjonen.

- 5) engelske ord med norsk morfologi. Eksempel: /råd'n/ (*road-en*), /kriken/ (*creek-en*), /travvLe/ (*travel-a*)
- 6) sammensatte ord med norsk forledd og engelsk etterledd. Her skal leddene separeres med bindestrek: /ve-ståven/ (*ved-stoven*). Merk at ord med norske etterledd ikke skal x-es, men likevel skiller leddene med bindestrek, som i /kamen-skuLa/ (*common-skole*) og /fid-mølla/ (*feed-mølla*)

I all hovedsak skal +x være en enkeltord-tag, men fra tid til annen må den omfatte flere ord. Hvor det ser ut til å bli fire eller flere ord omslutta av +x, bør man vurdere å bruke +eng i stedet – se avsnitt 2.3 om eng-taggen. Grensen mellom disse to taggene er på ingen måte klar, og det må vurderes for hvert enkelt tilfelle.

Når *intervjuren* benytter slike ord skal vi normere så godt vi kan til bokmål eller engelsk. I et ord med engelsk stamme og norsk bøyingsmorfologi må stammen normeres til engelsk ortografi og bøyingsendelsen til bokmål, for eksempel *visita* (fra *visit-a*) og *familien* (*family-en*). Enkelte ord har fått en viss sammentrekning i stammen for lesbarhetens skyld, som for eksempel *travla* (ikke *travel-a*) og *storet* (ikke *store-et*). Intervjuren tagges aldri med hverken +x eller +eng.

2.1.1 Transkripsjon av ord med x-tag

Alt som tagges med +x skal transkriberes lydnært. Når det gjelder hvordan vi deler opp sammensatte ord som x-tagges, må vi likevel se på ortografien, ettersom det skal være et én-til-én-forhold mellom transkripsjon og translitterering. Det som x-es fordi det er engelsk, skal seinere translittereres til engelsk ortografi og deles derfor opp etter engelsk ortografi. For eksempel må *class reunion* transkriberes i to ord: /klæs Rijunjen/. Bindestrek brukes i transkripsjon for å binde sammen norske og engelske ledd i sammensetninger og for å binde sammen egennavn og fellesnavn, som for eksempel i /Kun Valle-boka/ (*Coon Valley-boka*). I tillegg brukes bindestrek i enkelte interjeksjoner, som den norske avkrefteende «m-m» og de engelske interjeksjonene som er beskrevet i seksjon 1.7.

Årstall som sies på engelsk transkriberes etter engelsk ortografi (*eighteen ninety-six*) når det gjelder oppdeling av ord, men bindestreken tas ikke med i transkripsjonen: /eitin naintisikks/. Bindestrek tas heller ikke med i stedsnavn som har bindestrek i norsk ortografi: /NorDakota/

(*Nord-Dakota*), /NorNårrge/ (*Nord-Norge*). Annen tegnsetting som finnes i ortografien, men som ikke tas med i transkripsjonen er apostrof (') ved genitivs-s: *MIs bok* eller *MIs book*.

2.1.2 Om noen typer ord og x-taggen:

- **Metaspråk og sitater**, som markeres med «», skal ikke tagges med hverken +eng eller +x. (Tagger som +u og +l kan likevel brukes). Det som er inni «» kan transkriberes med ortografi dersom du normalt ville tagget det med +eng, og på samme måte lydnært dersom den passende taggen ville vært +x.
- **Egennavn** skal ikke x-es (se LIA-rettleiinga for mer om navn), men kan likevel transkriberes lydnært. Dette gjelder selv om et egennavn får bøyning, så lenge det entydig refererer på samme måte som navn gjør. Et eksempel kan være bestemt form (*Marit'n*), som transkriberes /F1'n/ (apostrofen indikerer kun stavelsesbærende konsonant). For flertallsbøyning er anonymisering en god regel så lenge det refereres til for eksempel én bestemt slekt (/skommsruan/ = E1an), mens nomenet i eksempler som «*hun er en av tre mariter jeg kjenner*» ikke refererer på samme måte. I slike tilfeller er /mariter/ med x-taggen en god transkripsjon.
- **Vegnavn** behandles som egennavn og transkriberes derfor med stor forbokstav og x-es ikke. Eksempler: /Haivei Fiffifaiv/ (Highway 55) og /Pi/ (P).
- **Funksjonsord** skal generelt ikke x-es, ettersom de utgjør en begrenset gruppe med ord som vi kan ha spesifikke regler for. Dermed skal infinitivsmarket /te/ ikke x-es. Eksempel: /te drive de me hesster de va # ikke lætt/. Preposisjoner skal derfor ikke x-es, selv når de brukes på en «unorsk» måte. Vi skal heller ikke x-e former av funksjonsord som vi ikke finner i Bokmålsordboka, som *irundt*, *utur* og *tå*. Hvordan de ulike variantene av funksjonsord skal translittereres, kommer vi tilbake til i punkt 3.2.9.
- **Avbrutte ord** trenger ikke å x-es. Eksempel: /åh # nain- # nitt'nsekksåtrædeve/
- «**Diskurspartikler**» som ikke har en åpenbar funksjon i setningen er typiske x-ord dersom de er engelske eller ikke står i Bokmålsordboka. Eksempler er engelske *well*, *yeah*, *no* i norske ytringer, partikkelen som translittereres til «dama» /rama, ama/ e.l. og den som skal translittereres til «messom».
- **Navn på folkegrupper** er fellesnavn og må derfor x-es dersom de ikke står i Bokmålsordboka, eksempelvis *Amish*² og *en norske/flere norsker*. Disse ordene må også x-es hvis de har engelsk uttale. Derfor må forekomsten /bohemian/ x-es selv om

² For utdyping av bruk av stor og liten forbokstav, se punkt 3.3.1.

bohem står i Bokmålsordboka. Et litt spesielt folkegruppe-ord som må x-es, er *Indian*, innlånt fra engelsk. Her har endelsen *-n* blitt tolket som bestemt form av maskulinum entall, og ordet har fått kollektiv betydning (Haugen 1969: 453). Derfor brukes dette ordet i entall også når det er tale om flere mennesker.

2.1.3 Noen relativt frekvente ord og x-taggen

Her følger en liste med noen frekvente ord det kan være vanskelig å avgjøre om x-taggen burde anvendes på. Dette er ment som en generell veiledning for disse ordene, men hvert enkelt tilfelle må likevel vurderes for seg selv. Hvis man er i tvil, er det lurt å sjekke hva som er gjort i korpuset.

Skal normalt x-es:

- *vegen* når dette ordet brukes på en annen måte en vi ville gjort i Norge, selv om 'måte' står som betydning i Bokmålsordboka. Eksempel: /så råmm fekk gaid på nåRRsk # så e tru denn +x **vægen** dømm hukkse de bære/
- *gå* når det avviker tydelig fra ordboka: /kå fli ee +x gådde ri på ?/
- *traktor/tractor* når det har en tydelig engelskpåvirka uttale
- *universitet/university* når det har tydelig engelskpåvirka uttale og er brukt som fellesnavn (i motsetning til f.eks. *Platteville University, University of North Dakota*)
- /ma/ for *mamma* og /pa/ for *pappa*
- det engelske ordet *bluff* («beach ridge; a high, steep bank; a cliff with a broad face») som ofte blir brukt og blant annet uttales /bRåffa/
- /hiti/ eller /iti/ i uttrykket «å høre hiti», 'høre nytt om' (jf. Aasen 1999: 53) (se også 3.2.18)

Skal normalt ikke x-es:

- engelske ord i ordboka: *mile, gallon, acre, dollar, kompani, college, business, farm, all right/ålreit, party*. *Farme* er avledet av *farm* med en «vanlig» orddanningsprosess i norsk, og skal derfor heller ikke x-es
- ordet *mil*, selv når det brukes for å betegne amerikanske mil; én av betydningene av *mil* i Bokmålsordboka er nemlig «navn på visse andre lengdemål, f.eks. **engelsk mil**».
- *vende* som er et norsk ord og betyr «gang»
- *trur*, selv når det har en litt uvant bruksmåte, for eksempel der mange av oss ville brukt «synes». Disse verbene har ikke klart definerte bruksområder i norsk og vi lar dem derfor passere

- det mye brukte uttrykket /spårr i/ fordi det finnes i Bokmålsordboka: *det gikk dårlig, spår jeg?*
- interjeksjonen *å*, selv om den har engelsk uttale, for eksempel /åo/, men dette markerer vi ikke med x-taggen
- det mye brukte ordet /mæssta/ o.l., for eksempel i uttrykk som /mæssta ta tia/. Former av typen /mæsstli/ (fra *mest-ly*) tagger vi derimot med +x
- det er nærliggende å tenke at/haRt/ (i betydningen vanskelig) kommer fra engelsk «hard» og dermed burde x-es. Imidlertid er det ganske utbredt bruk av «hardt» på denne måten i Nordisk dialektkorpus, og derfor bør dette ordet bare x-es i tilfeller hvor det er helt tydelig avvikende bruk fra ordbokdefinisjonen
- verbet *leve* brukt der mange av oss heller ville valgt *bo*. Å *bo* står nemlig som betydning av *leve* i ordboka
- frasen *noe mer* (ofte realisert som /no meir/), selv om det angivelig er et oversettelseslån fra engelsk ‘anymore’ (Annear og Speth 2015: 212)

2.2 Googleregneark: Amerikanorsk ordliste

Vi har opprettet et googleregneark med en amerikanorsk ordliste, hvor vi fører inn vanskelige eller spesielle ord, og hva vi gjør med dem. Den er tilgjengelig her:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/14uxrmgorXKf3Tm9x-nd46ABgDawnaypbKDb1eUTz-mE/edit?usp=sharing>.

2.3 +eng

Taggen +eng skal «fjerne» lengre sekvenser av engelsk. Tanken er at korpuset skal være for *amerikanorsk* og ikke engelsk. +eng skal i utgangspunktet brukes på mer enn ett ord, men i tilfeller som ett-ordsytringer kan +eng brukes på ett ord. Dersom en informant begynner på engelsk, men avbryter seg selv for så å begynne på nytt på norsk, kan det engelske tagges med +eng selv om det ikke er en lang sekvens. Vi kan markere en sekvens med +eng selv om det kommer ett norsk/norskpåvirket ord inni: +eng(seems like # she was a painter or a rosemaler or). Det er heller ikke noe problem å ha %u inni en +eng-sekvens. Veldig lange sekvenser med engelsk kan markeres som {avbrudd} i intervjuer-tieren. Det er likevel viktig at segmentene rett før og etter interessante segmenter transkriberes, slik at konteksten til relevante segmenter vil være mulig å finne igjen i korpuset.

3 TRANSLITTERERING

Generelt følger vi translittereringsprinsippene som ellers i LIA (se dokumentet «LIA: Translitterering fra dialekt til nynorsk» av Anneke Askeland, Kristin Hagen, Live Håberg og Janne Bondi Johannessen), med unntak av at vi translittererer norsk i Amerika til bokmål.

3.1 X-tagg og translitterering

Når vi translittererer, sjekker vi også at x-tagginga er gjort på riktig måte i transkripsjonen. Også for taggene gjelder prinsippet om én-til-én mellom transkripsjon og translitterering, og derfor må vi huske å sette inn x-tagg i transkripsjonen dersom vi oppdager at det burde vært der. I translittereringa kan det av og til være lettere å avgjøre om et ord bør x-es eller ikke. Generelt bruker vi bare +x dersom *det gir mening å ha +x også når man ser på translittereringa* (dvs. engelske ord eller ord som ikke finnes i Bokmålsordboka). Merk at til forskjell fra ellers i LIA-prosjektet skal det være mellomrom mellom +x og ordet som tagges både lydnært og ortografisk, eksempelvis /+x bLåffa/ og +x *bluffa*. +x må altså da stå både på den lydnære og ortografiske linja, slik at det forblir et én-til-én-forhold mellom dem.

3.2 Normering

Hovedregelen er at vi normerer slik at resultatet blir mest mulig likt en «vanlig» bokmålstekst, innenfor rammene av at forholdet skal være én-til-én mellom translitterering og transkripsjon. Dette vil gjøre det mye lettere å søke i korpus, dessuten bidrar det til at tagginga vil bli gjort på riktig måte. I praksis betyr det at vi av og til legger til bestemthetssuffiks, endrer tempus på verbet, endrer genus på ubestemt artikkel, endrer form på pronomenet o.l. når den translittererte versjonen flyter bedre med disse endringene. Dette innebærer noen ganger at en form ser ganske annerledes ut i transkripsjonen enn i translittereringa. Under følger noen konkrete eksempler innenfor ulike områder.

3.2.1 *Tempus på verb*

I noen tilfeller blander informantene tempus i én og samme ytring. Vi normaliserer tempuset slik at det kongruerer med resten av setninga.

Informanten sier: « *åh e va så sveit* » *sa n* « *att svett'n **renn*** »

Vi translittererer: « *åh jeg var så svett* » *sa han* « *at svetten **rant*** »

3.2.2 *Bestemthet på substantiv*

Informanten sier: *eg va gla i onkel minn*

Vi translittererer: *jeg var glad i onkelen min*

Merk at i tilfeller med visse slektskapsord beholder vi ubestemt form entall i translittereringa: *mor mi, far min, bror min, søster mi, sønn min, datter mi* (osv.)

Et spesifikt uttrykk som er relativt utbredt er *all ting*, som skal translittereres til nettopp *all ting* selv om informanten sier for eksempel /all tingen/.

3.2.3 Genuskongruens

Informanten sier: *kunn nesst'n itte bak en dusin*

Vi translittererer: *kunne nesten ikke bake et³ dusin*

Når det gjelder lånord (dvs. ord med engelsk opphav), kan det være vanskelig å vite hvilket genus disse har. Derfor kan det være lurt å sjekke lånordslista bakerst i dette dokumentet, og/eller Haugen (1953: 558–605) og Hjelde (1992) (tilgjengelig fra http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013011506134).

3.2.4 På- og tilstedspreposisjon

Av og til velger informanten «feil» preposisjon i «preposisjonspar» som *opp/oppe, ned/nede, ut/ute, inn/inne*. Variantene uten -e uttrykker relasjoner *til* et sted, mens de avledede preposisjonene med -e uttrykker relasjoner *på* et sted (Faarlund, Lie og Vannebo 1997: 418, 426). I translittereringa velger vi da den varianten som stemmer best med betydninga.

Informanten sier: *førr # je va itte fæRt gammal # +u(nå att) je var opp dær*

Vi translittererer: *for # jeg var ikke følt gammel # +u(når at) jeg var oppe der*

3.2.5 Personlig pronomen – subjekt og objekt

Vi normerer de personlige pronomenene slik at de står i subjekts- og objektsform ut fra funksjon i setninga.

Informanten sier: *håss'n æ re me du ?*

Vi translittererer: *åssen er det med deg ?*

Vi bruker disse pronomenformene for subjekt/objekt:

- jeg/meg
- du/deg
- han/han
- hun/henne
- vi/oss
- dere/dere

³ Merk for øvrig at intetkjønnsartikkelen realiseres som /ei/ eller /i/ av mange norskamerikanere.

- de/dem

3.2.6 Personlig pronomen – animat og inanimat

Merk at *han* og *hun* har samme bruk i amerikanorsk som i nynorsk, altså at disse kan referere til ting så vel som til mennesker. Vi normerer ikke *han* og *hun* til *den*, selv om det ville vært riktig ifølge bokmålsnormen. Derfor beholder vi pronomenet som informanten har benyttet i eksempler som «bare begynn å skrape på **han** så kommer det en låt ut», hvor *han* refererer til en fiolin. Ifølge Rødvand (2017) er *den* lite brukt som pronomen i amerikanorsk,⁴ og derfor bør pronomen realisert som /n/ og /enn/ translittereres til *han*. Under følger en oversikt over realiseringer av de ulike pronomenene som er funnet i amerikanorsk, basert på Rødvand (2017: 68):

Realiseringer av <i>han</i>	Realiseringer av <i>hun</i>	Realiseringer av <i>det</i>
(h)ann	(h)o	de
ha	(h)u	dæ
(h)ænn	hø	re
hønn	a	e
henn	å	
enn	ei	
n		
ne		

Det er verdt å nevne at dativformen av pronomenet *det* er /di/ i mange dialekter. Merk også at realiseringen /omm/ – som ofte skal translittereres til *de/dem* – kan være dativ av *han* (jf. Heringstad, Fjerdingren og Nesse 1979:31). For mer om dativ i amerikanorsk, se 3.2.15.

3.2.7 Ulike oppslagsformer i Bokmålsordboka

Der det er valgfritt mellom flere former i Bokmålsordboka, velger vi den forma som ligger tettest opp til informantens uttale. Relevante eksempler er:

- *heil* (ikke *hel*)
- *heim* (ikke *hjem*)
- *veit* (ikke *vet*)
- *tru* (ikke *tro*)

⁴ Men *den* er selvsagt i bruk som demonstrativ.

3.2.8 Ikke-eksisterende og vanskelige ord

Når informanten prøver seg på et norsk ord, men resultatet blir en form vi ikke kjenner til, x-er vi ordet og normerer så godt vi kan til norsk ortografi. Et eksempel er *hommekaletj*, som et forsøk på «hukommelse», som vi translittererer til +x homekaletj. Dette gjelder også hvis informanten bruker et ord vi ikke aner hva betyr: Vi x-er vi ordet og normerer så godt vi kan.

Informanten sier: *å +u +x hæL æ i huse hær å hær hu kenn jæra akkat såmm u vill*

Vi translittererer: *og +u +x hel er i huset her og her hun kan gjøre akkurat som hun vil*

3.2.9 Funksjonsord

Funksjonsord normerer vi med hard hånd uten å x-e, siden dette utgjør en liten, lukket gruppe (se unntak lenger ned). Merk at *åt* står i Bokmålsordboka.

- tå/ta → av
- utur → utav
- helles'n → ellers
- enntel → enten
- hell/ell → enn
- ti → i (evt. uti, jf. *ti* i Norsk ordbok.)
- irunnt → irundt
- iti → etter
- fyriåt → føreåt
- hjå → hos

(NB! *Anna enn* er ganske vanlig, f.eks. realisert som /enn ell/)

Informanten sier: *så sa e « e kænn prøve » sa e « å # å +u sjå tå e kenn jæra »*

Vi translittererer: *så sa jeg « jeg kan prøve » sa jeg «og # og +u se hva jeg kan gjøre »*

I amerikanorsk brukes *med* ofte med betydninga «når». Da translittererer vi /me/ til *når*, uten å x-e.

Informanten sier: *va re my onnger me du jikk på skoorn ?*

Vi translittererer: *var det mye unger når du gikk på skolen ?*

Én preposisjon som derimot skal x-es, er *hiti*, som står i Norsk Ordbok, men ikke i Bokmålsordboka, og som har betydninga «hit, heilt innåt» eller «borti».

Informanten sier: *nårr e va i Nårrgi i fæmmååtti så tok vi inn ee +x iti enn tjørrke*

Vi translittererer: *når jeg var i Norge i femogåtti så tok vi inn e +x hiti en kirke*

3.2.10 *Infinitivsmerket*

- åsså (som infinitivsmerke) → å
- te (som infinitivsmerke) → å

Informanten sier: *å je +x biggan åsså tara me å*

Vi translittererer: *og jeg +x began å tale med henne*

Noen ganger støter vi på setninger hvor mange av oss ville hatt både preposisjon (som regel *til*) og infinitivsmerke foran infinitiv, men hvor det bare er ett element foran infinitiven i den faktiske ytringen (*te*). Siden vi må ha én-til-én-forhold mellom transkripsjon og translitterering, translittererer vi derfor *te* til *å*.⁵

- te (= til å) → å

Informanten sier: *viss n # har nå # onnger te jøRpe te å # slikkt någga*

Vi translittererer: *hvis en # har noen # unger å hjelpe til og # slikt noe*

3.2.11 «Mye» og «lite»

Tradisjonelt har *mye* blitt brukt som kvantifiserende adledd til utellelige substantiv som uttrykker masse (stoff, materiale, væske). Men det kan også brukes ved tellelige substantiv når vi ønsker å uttrykke ikke-individuell referanse (Faarlund, Lie og Vannebo 1997: 148). Dette er utbredt i moderne norsk, og derfor normerer vi aldri *mye/mer/mest* til *mange/flere/flest* eller *lite/mindre/minst* til *få/færre/færrest*.

Informanten sier: *å mannge tå em # de æ mye bygninger såmm æ ee jorrt stærrkere*

Vi translittererer: *og mange av em # det er mye bygninger som er e gjort sterkere*

3.2.12 *Bøyde og ubøyde possessiver (refleksive og ikke-refleksive possessiver)*

Noen ganger bruker informanten et ubøyd possessiv (*hans, hennes, deres*), som preskriptivt ikke har refleksiv funksjon, i stedet for bøyde/refleksive possessiver (*sin, sine*). De bøyde possessivene har refleksiv funksjon, dvs. at de normalt viser tilbake til subjektet i samme setning (Faarlund, Lie og Vannebo 1997: 206). Vi bytter ut ubøyde possessiver med bøyde i kontekster hvor det er helt tydelig at det er snakk om refleksiv bruk.

Informanten sier: *så hann jekk å f- v- ee +x fekk tot'nkniven hass*

Vi translittererer: *så han gikk og f- v- e +x fikk totenkniven sin*

⁵ Å translitterere til *til* kunne vært et annet forslag, men siden infinitivsmerket generelt er mye oftere til stede i slike uttrykk i dialektene enn preposisjonen, velger vi infinitivsmerket *å*.

3.2.13 Spørreord

- Spørreordet (*h*)å kan oversettes til ulike spørreord i bokmål ut fra konteksten. Dermed blir /hå mannge/ til *hvor mange*, mens /hå føsjell/ kan translittereres til *hvilken forskjell*.
- Former som /koss/ o.l. translittereres vi til *åssen*.
- Når *hen* brukes som spørreord (altså ikke i sammenheng med *hvor*), translittereres vi til *hvor*.

Informanten sier: *henn e de du et ?*

Vi translittererer: *hvor er det du eter ?*

- I noen dialekter kan man dele opp et spørreord som tilsvarer nynorsk *korleis*, slik at andre ord kommer mellom *kor* og *leis*. I slike tilfeller bruker vi x-tagget på sistnevnte ledd og translittererer til +x *leis*.

Informanten sier: *e veit itt akker hå enn komm +x eis te Ny JåRk*

Vi translittererer: *jeg veit ikke akkurat hvordan han kom +x leis til New York*

3.2.14 Ord som er normert for andre målformer enn bokmål

Når vi støter på et ord som *ikke* finnes i Bokmålsordboka (og som heller ikke er spesifikt nevnt i dette dokumentet), men som derimot står i Nynorskordboka eller i Norsk Ordbok, beholder vi skrivemåten fra det aktuelle oppslagsverket og bruker +x. For eksempel er forma /ihånn/ et eksempel på en dialektform av det nynorske oppslagsordet *einkvan*:

Informanten sier: *de va vell +x ihånn såmm arrbedde litt fø harrt*

Vi translittererer: *det var vel +x einkvan som arbeidde litt for hardt*

3.2.15 Normering av bestemt form entall

Paradigmene for substantiv kan se ganske ulike ut avhengig av hvilken norsk dialekt man undersøker, noe som innebærer at det ikke alltid er lett å vite hvordan en spesifikk bøydd form av et substantiv bør translittereres. I 3.2.15 og 0 lister vi opp de suffiksene som har blitt identifisert for eller i forbindelse med amerikanorsk, kategorisert etter genus. Følgende tabell er basert på Haugen (1953) og Rødvand (2017).

	Maskulinum	Femininum	Nøytrum
<i>Entall, bestemt form</i>	-(e)n	-a	-e
	-in	-e	-æ
	-an	-i	-a
		-u	-o
		-o	
		-æ	
		-å	
<i>(dativ)</i>	-e	-en	-i
	-a		-n
Translittereres til:	-en	-a	-et

Dativbruken i amerikanorsk er ikke gjennomført, men det forekommer (jf. Rødvand 2017). Dativformer kan vi finne bl.a. etter preposisjonene *fra, imot, hjå, or, til* og *åt*. Ved visse preposisjoner (*etter, i (ti), med, på, under*) kan dativ brukes for å vise at noe skjer *på* stedet, istedenfor at det er tale om bevegelse *fra* eller *til* nevnte sted (cf. Venås 1977).

3.2.16 Normering av flertallsformer

De følgende tabellene er basert på Haugen (1953) og Yvonne van Baal (e-post, 20.10.17).

	Maskulinum	Femininum	Nøytrum
<i>Flertall, ubestemt form</i>	-a(r)	-e(r)	-Ø
	-e(r)	-i(r)	-e(r)
	-æ(r)	-a(r)	-a
	-i(r)	-o(r)	-o
		-u(r)	-i
		-å	
Translittereres til:	-er	-er	-Ø eller -er

	Maskulinum	Femininum	Nøytrum
<i>Flertall, bestemt form</i>	-an	-n(e)	-a
	-a	-na	-o
	-ne	-an	-i
	-adn	-u(d)n	-e
	-o	-en	-æ
	-æn	-i	-un
	-i	-in	-o
	-in		-å
	-na		-an
<i>(dativ)</i>	-o(m)	-o(m)	-o(m)
Translittereres til:	-ene	-ene	-ene

3.2.17 Interjeksjoner

Mange interjeksjoner eller utrop står ikke i Bokmålsordboka. I lista nedenfor har vi ramset opp noen interjeksjoner som likevel ikke trenger x-tagg.

<i>aha</i>	(overraska) Nynorskordboka
<i>ee</i>	(nøling – uansett lengde på e-en)
<i>eh</i>	(avstandsindikerende)
<i>ehe</i>	(”Jeg forstår” – to stavinger)
<i>em</i>	(nøling)
<i>gud a meg</i>	(overraska, utrop)
<i>heh</i>	(imponert)
<i>hm</i>	(spørrende, undrende. I Bokmålsordboka med betydninga kremting.)
<i>huff a meg</i>	(beklaging) Bokmålsordboka
<i>hæ</i>	(spørrende) Bokmålsordboka
<i>jaha</i>	(forsterkende ”ja”) Bokmålsordboka
<i>joho</i>	(forsterkende ”jo”)
<i>m</i>	(nøling, ta til etterretning, nam)
<i>m-m</i>	(benektende)
<i>mhm</i>	(”Jeg forstår” – to stavingar)
<i>mm</i>	(bekreftende – to stavingar)
<i>næ</i>	(overraska, undrende)
<i>nja</i>	(tvilende) Bokmålsordboka
<i>nehei</i>	(forsterkende ”nei”)

<i>ops</i>	(oi da)
<i>u</i>	(imponert)
<i>uff a meg</i>	(beklaging) Bokmålsordboka
<i>ææ</i>	(konstaterende – to stavinger)
<i>å-å</i>	(”oj”)
<i>å ja</i>	(overraska)

3.2.18 Angående noen spesielle ord

- *Telje* (i Norsk Ordbok) betyr *fortelle*. Siden dette ordet ikke står i Bokmålsordboka, x-er vi og normerer (etter mal fra *fortelle*) til +x *telle*.
- /tåff/ translittereres til *tøff* uten +x.
- *Heimatt* er satt sammen av to ord i Bokmålsordboka og trenger derfor ikke x-es (eller skrives i to ord).
- Selv om /basjatt/ kan høres ut som det er ett ord, skal vi translitterere til *tilbake att*. Da må også transkripsjonen være to ord: /basj att/, /tebasj att/ etc.
- Siden vi bare skal bruke bøyingsformer som finnes i Bokmålsordboka, translittererer vi *gamlere* og *gamlest* til henholdsvis «eldre» og «eldst», uten x.
- Vær obs på at *morosam* står i Bokmålsordboka. Vi velger denne formen når den ligger tettest til informantens uttale.
- De engelske interjeksjonene som vi transkriberer på formene hVh, V-hV og V-V translittererer vi til henholdsvis *huh*, *uh-huh* (bekreftende) og *uh-uh* (avkreftende). Husk at disse skal x-es siden de kommer fra engelsk.
- Merk at interjeksjonen som ofte transkriberes /åh/ skal translittereres til *å* da denne formen står i Bokmålsordboka.
- Former som betyr *hverandre* translittereres til nettopp *hverandre*, selv om de formmessig ligner mer på oppslagsordet *hinannen*.
- Tallordet /førråsjuge/ translittererer vi til *førti* uten å sette x-tagg.
- Frasen /nå mer/ e.l. skal translittereres til *noe mer* (jf. siste punkt 2.1.3).
- Former som /mæssta/ o.l., for eksempel i uttrykk som /mæssta ta tia/ skal translittereres til *mest(e)*, uten x-tagg.
- Uttalevarianter som /jæu/jøu/ o.l. translittereres til *jo*.
- Merk at vi aldri normerer /dær/ til *dit*. Eksempler som /æ skull gå dær/ translittereres til «*jeg skulle gå der.*»

- *Herne* og *derne* er oppslagsord i Nynorsk-boka og Norsk Ordbok. Ifølge Norsk Ordbok kan disse ordene ha mange ulike uttalemåter, og de brukes både som stedsadverb (tilsvarende *her/der*), og med påpekende funksjon (tilsvarende *herre/derre*). Vi holder oss til Bokmålsordboka og translittererer de ulike uttalevariantene av disse ordene til *her/der* eller *herre/derre* etter hva som passer best i konteksten. Disse x-es ikke.

Informanten sier: *de bi kalt henn*

Vi translittererer: *det blir kaldt her*

Informanten sier: *hennin borrti hylla e helt ny*

Vi translittererer: *herre borti hylla er helt ny*

- «Å høre hiti», ‘å høre nytt om’ (jf. Aasen 1999: 53), er sannsynligvis ei omforming av «å høre gjete», hvor *gjete* er ei partisippform. *Hiti* her er altså ikke preposisjonen *hiti* som ble beskrevet i 3.2.9. Vi normerer derfor til +x *gjete*, siden verbet *gjete* med betydning ‘nemne, seie, tale (om)’ ikke står i Bokmålsordboka.

Informanten sier: *ha ru hørt +x hiti Perriko Djannsj'n ?*

Vi translittererer: *har du hørt +x gjete Petticoat Junction ?*

3.3 Formaliteter

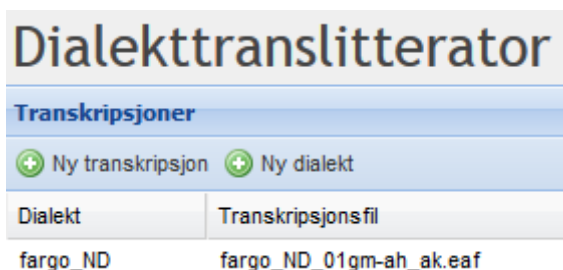
3.3.1 Stor og liten forbokstav

Ord som er merket med +x fordi de er engelske og ord med +eng, skal ha stor forbokstav når engelsk rettskriving tilsier det, som for eksempel navn på måneder og nasjonalitet (*August, Norwegian*). Merk at dette kun gjelder translittereringa; i transkripsjon brukes stor forbokstav kun for signalisere at et ord er et egennavn.

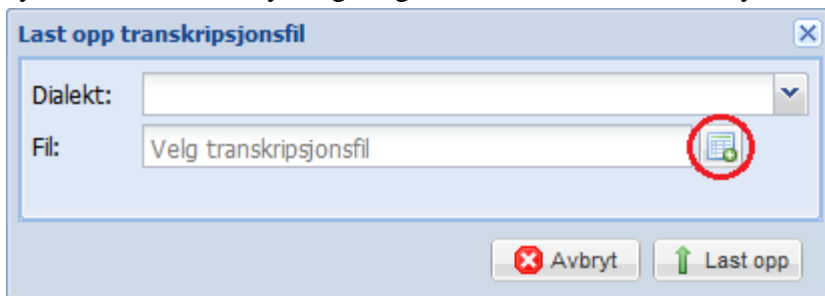
4 TRANSLITTERERING MED DIALEKTTRANSLITTERATOREN

4.1 Translitterere ny fil

1. Gå til mappa \Amerika\Transkripsjon\Korrekturlest og velg deg ei .eaf-fil (lydnær transkripsjon) som du vil translitterere. Flytt fila, og alle de tilhørende filene – .wav-fil (lyd) og .pfsx-fil (konfigurasjonsfil fra ELAN) – inn i din egen mappe, slik at ingen andre starter på translitterering av samme fila.
2. Gå inn på websida http://www.tekstlab.uio.no/translit_am. Bruk samme brukernavn og passord som du bruker i Nordisk dialektkorpus.
3. Du kommer nå inn i translitteratorportalen der du kan se alle filene som er opplasta til portalen – både dine egne og andres filer.
4. Klikk på *Ny transkripsjon*-knappen:

I dialogvinduet må du velge både dialekt og transkripsjonsfil. Velg rett dialekt fra den alfabetiske lista i nedtrekksmenyen. **Se punkt 4.3 for valg av dialekt.** Klikk på symbolet nede til høyre og velg .eaf-fila du akkurat har flytta inn i mappa di:

Klikk på «Last opp». Fila du har valgt, kommer opp i oppdelte småfiler (hver på 200 linjer) i feltet til høyre. Klikk på A-symbolet til høyre for den første fila. Fila blir nå translitterert, og når den er ferdig, får du melding om det.

5. Trykk på nedover-pila som nå står ved siden av A-symbolet for å laste ned den translittererte fila:

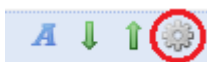
Lagre fila i mappa di. (Lag gjerne ei mappe inni mappa di som heter *Midlertidige filer* e.l., der den translittererte fila kan ligge.) Alle translittererte småfiler har .ort som etternavn.

Åpne fila i Notepad++ og rett oversettelsen. Alle linjene i den lydnære transkripsjonen starter med @. NB! Om du finner feil i den lydnære transkripsjonen, kan du rette feila i .ort-fila.

6. Når du har retta hele fila, skal du først lagre i Notepad++, og deretter laste den opp i portalen ved å trykke på oppoverpila:

7. Klikk på det runde tannhjulsymbolet som dukker opp ved siden av pilene for å trenne translitteratoren:

8. Dersom det er ulikt antall ord i originalen og oversettelsen, vil du få ei feilmelding med linjenummer som viser hvor feilen er. Rett opp fila slik at det blir like mange ord i den lydnære og den ortografiske transkripsjonen. Last opp fila på nytt, og tren translitteratoren igjen.
9. Fila er ferdig translitterert!

4.2 Ferdigstille den translittererte fila

Gå gjennom punkt 5-9 i 4.1 til alle delfilene er nedlasta, translitterert, opplasta og trent på.

1. Når du har trent translitteratoren på alle filene, kommer det et A-symbol ved siden av filnavnet i oversikten til venstre i bildet. Trykk på dette symbolet for å laste ned den translittererte fila (som .eaf-fil) til mappa di (samme mappe som originalen ligger i, ikke *Midlertidige filer*). Når du laster ned, blir småfilene satt sammen til ei ny fil med lydnær og ortografisk transkripsjon som hvert sitt lag (*tier*). Husk å legge til tegnet _ og dine egne initialer før filendelsen .ort.eaf (for eksempel slik for Kristin Hagen: westby_WI_01gm-07gk_ao_et_ **kh**.ort.eaf) når du har lasta ned fila. Om du har vært usikker på noen av ordene i oversettelsen, kan du finne tilbake til disse og se om det hjelper å høre hva som blir sagt. Korrekturlesinga ellers skal gjøres av en annen person.
2. Flytt den nye ELAN-fila (ort.eaf), konfigurasjonsfila (.pfsx) og wav-fila til mappa \Amerika\Transkripsjon\Translitterert\ **Til korrektur**. Den originale ELAN-fila (som bare heter .eaf, ikke ort.eaf) skal flyttes til mappa \Amerika\Transkripsjon\Translitterert\Til korrektur\ **Originalfiler**. Overflødige .pfsx-filer kan slettes.
3. Slett småfilene du har translitterert i *Midlertidige filer*.

4. Start på en ny transkripsjon. ☺

4.3 Valg av dialekt

Dialektene i amerikanorsk baseres ikke nødvendigvis på stedet informanten kommer fra (informantkoden). Derimot ønsker vi å gruppere talere som snakker likt, sammen. Vi ønsker ikke å bruke samme dialekt på en informant med tydelig rogalandsk preg som på informanter som har østlandsk dialekt. Dette betyr at vi alltid må lytte til en fil før vi velger dialekt. I oversikten under ser du hvilke dialekter som er opprettet etter denne modellen. Når det gjelder informanter med norsk som L2, eller informanter som selv har utvandret fra Norge og snakker en urban, østnorsk varietet, velger vi en egen, bokmålsnær dialekt.

Merk at det tidligere var et annet system, og dette skal vi fortsette å følge for filer med informanter fra Blair, Coon Valley, Fargo, Harmony, Spring Grove, Sunburg og Westby. For de fleste av disse filene bruker vi navnekoden til å velge dialekt, slik at vi vil velge dialekten «sunburg» for ei fil som *sunburg_MN_01gm-03gk*. Det finnes noen få unntak: For Coon Valley-filer velger vi Westby-dialekt, og for Harmony og Mabel velger vi Spring Grove-dialekt. Dette er på grunn av geografisk nærhet mellom disse stedene. Dessuten gir dette mer informasjon til translitteratoren, slik at den blir enda bedre på akkurat denne dialekten. Det er også verdt å merke seg at opptak fra Einar Haugen (markeres med -eh i filnavnet) fra disse stedene har en egen dialekt, markert med *_haugen* etter stedsnavnet. Dette skyldes at Haugens opptak er mye eldre enn resten av filene, og det kan derfor være lurt å holde dissa dialektene adskilte.

Er du i tvil om hvilken dialekt du skal velge, snakk med Eirik, Linn Iren, Kristin eller Janne.

Navn på dialekt	Filer som er translittererte	Kommentarer
		- 1SG-pron. - negasjon
amerika_bokmaal	minneapolis_MN_01uk-eo (2)	- østnorsk - <i>jæi</i> - <i>ikke</i>
amerika_oest	archerwill_SK_02gk-jbj milan_MN_01gm-ah sacred_heart_MN_01gk-jbj williston_ND_01gm-ah	- østnorsk - <i>jæi/je/e</i> - <i>inte/itte/ikke</i>
amerika_romsdal_haugen	coon_valley_WI_45gk-eh coon_valley_WI_46gk-eh	- vestnorsk - <i>e/i/je</i> - <i>itte/ikkje</i>
amerika_troendelag	zumbrota_MN_03gm.jbj	- trøndersk - <i>æ</i> - <i>itt</i>

4.4 Korrekturlesing

Når vi skal korrekturlese, flytter vi ELAN-fila med tilhørende lyd- og .psfx-fil fra \Amerika\Transkripsjon\Translitterert\Til korrektur til din egen mappe. Vi bruker ELAN for å korrekturlese, og her konsentrerer vi oss om det ortografiske laget (*tier*). Tanken er å lytte til opptaket og sammenligne med bokmålsteksten. Vi må høre at det informantene sier kan passe med den ortografiske representasjonen. Det kan være greit å bruke *Transcription Mode* eller *Annotation Mode* til dette. Bruker du *Transcription Mode*, må du velge *UtteranceType* som *column 1* og *orthography* i *column 2*.

Bruk retningslinjene fra kapittel 3 om translitterering. Det er viktig å huske på at **det skal være nøyaktig samme antall ord i den originale transkripsjonen som i den translittererte fila**. Hvis du setter inn et nytt ord/tagg eller tar bort et ord/tagg i det translittererte laget, må du gjøre det samme i laget med den originale, lydnære transkripsjonen.

Husk at det ikke er den originale transkripsjonen som skal korrekturleses, men den translittererte versjonen. Dersom du likevel oppdager feil i den lydnære transkripsjonen, kan du selvsagt rette dem opp. Oppdager du at det er mange feil i den lydnære transkripsjonen, bør både laget med lydnær transkripsjon og laget med ortografi

korrekturleses på nytt. Noter deg det i loggen så vi kan lese ny korrektur på fila senere. I denne omgangen prioriterer vi korrektur av de translittererte lagene. Når vi korrekturleser translittererte filer, sjekker vi samtidig metadataregnearket på Google og legger inn eventuell manglende informasjon.

Legg til initialene dine til sist i filnavnet når du er ferdig med korrekturen, slik som ellers. Når fila er ferdig korrekturlest, flytter vi den og de tilhørende filene til \Amerika\Transkripsjon**Translitterert**.

Vedlegg: noen engelsk lånord i amerikanorsk og deres genus

Lånord	Genus	Lånord	Genus
road	m	museum	m
basket	m	gnome	m
ball	m	age	m
corncob	m	trout	m
park	m	stick	m
box	m	vindu-sill	m
barn	m	straw	m
creek	m	color	m
couch	m	television	m
lake	m	sheet	m
stove	m	ledge	m
bull	m	table	m
blanket	m	evergreen	m
brush	m	lawn	m
track	m	comb	m
stable	m	door	m
garden	m	stone	m
rug	m	bottle	m
pen	m	rest	m
dictionary	m	shirt	m
computer	m	walleye	m
river	m	field	f
carpet	m	pipe	f
porch	m	portrait	n
grade school	m	fence	n
bicycle	m	pasture	n
toilet	m	loaf (brødløff)	n
pickup	m	corn	n
bench	m	ship	n
grill	m	grain	n
drawer	m	nest	n
counter	m	stall	n
stairway	m	truck	m/f
dør-knocker	m	sidewalk	m/f
cover	m	cake	m/f
salmon	m	pitcher	m/n
pole	m	shed	m/n
level	m	apartment	m/n
lilac	m	shelf	m/n
cemetery	m	story ('floor')	usikkert
dummy	m	step	usikkert
button	m	steeple	usikkert
doorknob	m	hill	usikkert
		letter	usikkert

Referanser

- Aasen, Vidar. 1999. *Slik tala vi: Dialektordbok fra Stange*. Stange: Stange morsmålsforening.
- Annear, Lucas og Kristin Speth. 2015. Maintaining a multilingual repertoire. Lexical change in American Norwegian. I Janne Bondi Johannessen og Joseph Salmon (red.), *Germanic heritage languages in North America : acquisition, attrition and change*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Benmamoun, Elabbas, Silvina Montrul og Maria Polinsky. 2012. «White paper: Prolegomena to Heritage Linguistics». Scholars at Harvard.
http://scholar.harvard.edu/files/mpolinsky/files/hl_white_paper_june_12.pdf
- Faarlund, Jan Terje, Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo. 1997. *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, Kristin, Live Håberg, Eirik Olsen og Åshild Søfteland. 2017. «Transkripsjonsrettledning for LIA». http://tekstlab.uio.no/LIA/pdf/transkripsjonsrettledning_lia.pdf
- Haugen, Einar. 1953. *The Norwegian language in America: A study in bilingual behavior : 2 : The American dialects of Norwegian*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press
- Haugen, Einar. 1969. *The Norwegian language in America: A study in bilingual behavior*. Indiana University Press.
- Heringstad, Sigrid, Fjerdingren Mathias og Olav Nesse. 1979. *Heidalsmålet*. Lillehammer: Dølaringen boklag.
- Hjelde, Arnstein. 1992. *Trøndsk talemål i Amerika*. Trondheim: Tapir.
- Johannessen, Janne Bondi og Laake Signe. 2012. Østnorsk som norsk fellesdialekt i Midtvesten. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* 30: 365–380.
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/41614/1/NLT-%C3%B8stnorsk-Johannessen-Laake-2012.pdf>
- Johannessen, Janne Bondi. 2015. «The Corpus of American Norwegian Speech (CANS)». I Béata Megyesi (red.): Proceedings of the 20th Nordic Conference of Computational Linguistics, NODALIDA 2015, 11.–13. mai 2015, Vilnius, Litauen. NEALT Proceedings Series 23.
http://www.ep.liu.se/ecp_article/index.en.aspx?issue=109;article=040
- Rødvand, Linn Iren Sjønes. 2017. *Empirical investigations of grammatical gender in American Heritage Norwegian*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo.
- uh-huh. 2016. I *Merriam-Webster.com*.

Hentet 19. desember 2016, fra <https://www.merriam-webster.com/dictionary/uh-huh>

uh-uh. 2016. I *Merriam-Webster.com*.

Hentet 19. desember 2016, fra <https://www.merriam-webster.com/dictionary/uh-uh>

Venås, Kjell. 1977. *Hallingmålet*. Oslo: Samlaget.